

Damian Wąsik

Przestępstwa seksualne w kulturze prawnej judaizmu a prawo karne współczesnego Izraela

Studia Prawnoustrojowe nr 19, 87-96

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Damian Wąsik

radca prawny

Przestępstwa seksualne w kulturze prawnej judaizmu a prawo karne współczesnego Izraela

Kulturę prawną judaizmu określa się niekiedy mianem kultury prawnej narodu żydowskiego. Najważniejszymi źródłami klasycznego prawa judaistycznego są święte księgi judaizmu – Tora zwana Pięcioksięgiem Mojżeszowym, a także interpretacje i komentarze Tory – Miszna i zrodzona z jej studiowania Gemara, tworzące Talmud¹. Zawierają one liczne przepisy prawa oraz reguły jego egzekwowania, nierozzerwalnie wiążąc się przy tym z wyznaniem żydowskim². Sakralny charakter prawa zakłada, że jego twórcą jest Bóg i od Niego pochodzą wszystkie przepisy normujące wzajemne stosunki między ludźmi. Konsekwencją tego jest niezmiennosc prawa, które według nauki żydowskiej może być dostosowywane do potrzeb zmieniających się czasów tylko metodą interpretacji uniwersalnej symboliki Tory i poszukiwania w niej ukrytych przesłań.

Klasyczne prawo judaistyczne charakteryzuje szereg cech, wśród których na szczególną uwagę zasługują: religijność, rytualizm, humanitaryzm, mesjanizm i rygoryzm. Religijny charakter kultury prawnej judaizmu wynika z wyprowadzenia wszelkich norm, szczególnie prawnych, moralnych i religijnych, z założeń doktrynalnych judaizmu. Religijny sens przenika wszystkie normy prawa judaistycznego. Jest on jednak najbardziej widoczny w prawie karnym, które przestępstwo utożsamia z grzechem, a sankcje ziemskie kojarzy się z pozaziemskimi sankcjami boskimi³.

Kultura prawna judaizmu, wyrażająca się w poszukiwaniu norm prawnych adekwatnych do konkretnego stanu faktycznego sprawy, przypomina z jednej strony praktykę prawników rzymskich, z drugiej natomiast praktykę systemu *common law*. Do najważniejszych problemów prawnych współczesnego Izraela zalicza się na ogół określanie stosunku do tradycyjnego

¹ Niekiedy jako trzecią istotną księgę Talmudu wymienia się Toseftę – dodatek i uzupełnienie Miszny. Zob. B. Sygit, *Historia prawa kryminalnego*, Toruń 2007, s. 295.

² S. Ladier, *Proces karny w Talmudzie. Z zagadnień stosunku prawa procesowego do prawa karnego materialnego w Talmudzie*, nakładem i drukiem Ignacego Jaegera, Lwów 1933, s. 9.

³ R. Tokarczyk, *Komparatystyka prawnicza, Zakamycze*, Kraków 2005, s. 122.

prawa żydowskiego i poszukiwanie kompromisu w określeniu granic prawa świeckiego i prawa rytualnego. Przejawem tego jest m.in. postanowienie art. 46 aktu prawnego *The Fundamentals of Law*, nakazujące sądom orzekanie zgodnie z zasadami wolności, sprawiedliwości, słuszności i pokoju, wynikającymi z żydowskiego dziedzictwa kulturowego, wszędzie tam, gdzie zaistnieją luki prawne⁴.

Zasygnalizowane wyżej problemy w dużej mierze dotyczą prawa karnego. Karalność wielu zachowań uznawanych niegdyś za wysoce szkodliwe społecznie, a nawet zagrażające istnieniu narodu żydowskiego i rozbijające jego tożsamość kulturową współcześnie – w obliczu wymieszania zwyczajów i światopoglądów imigrujących do Izraela Żydów – sprawia znaczne trudności legislacyjne. Tym niemniej istnieją sfery życia społecznego, w których dzisiejsze prawo karne czerpie inspirację z tradycji judaistycznej. Sytuacja taka zachodzi m.in. na gruncie przepisów dotyczących przestępstw seksualnych, określenia ich katalogu i wyznaczenia zasad ponoszenia odpowiedzialności karnej.

Prawo mojżeszowe traktuje czyny wymierzone w naturę życia seksualnego człowieka jako jedne z najpoważniejszych przestępstw zagrażających funkcjonowaniu społeczeństwa żydowskiego. Wszelkie odstępstwa od przyjętych zwyczajów obcowania płciowego napiętnowane są w Torze z pełną surowością. Judaizm naucza, że seksualność człowieka odgrywa bardzo istotną rolę w jego życiu i stanowi element natury. Talmud nadaje kwestiom seksualności doniosły charakter, uznając, że należy odnosić się do nich ostrożnie i z należytą powagą. Istotny jest fakt, że kwestie współżycia seksualnego w judaizmie rozważa się na ogół w ramach stosunków małżeńskich i prokreacji jako aktu współpracy człowieka z Bogiem w tworzeniu nowego życia⁵.

Tradycyjne prawo karne judaizmu postrzega przestępstwa seksualne podobnie jak współczesne izraelskie prawo karne, tj. jako przestępstwa przeciwko moralności i przyjętym obyczajom w zakresie wolności życia seksualnego (np. zgwałcenie) i obyczajność w dziedzinie płciowej (np. kazirodztwo, uwiedzenie etc.). Typy przestępstw związanych z życiem seksualnym człowieka różniły się jednak od katalogu przestępstw seksualnych obowiązującego prawa karnego Izraela i obejmowały: cudzołóstwo, zgwałcenie, uwiedzenie, kazirodztwo, zoofilie i sodomie.

Przez **cudzołóstwo** (hebr. *ni'uf*) w prawie mojżeszowym rozumieć należy stosunek seksualny mężczyzny z kobietą zamężną, niepozostającą z nim w związku małżeńskim. Prawo różnicowało sytuację prawną mężczyzn (którzy mogli mieć więcej niż jedną żonę) i kobiet, albowiem stosunek seksual-

⁴ Ibidem, s. 126.

⁵ A. Forta, *Judaism*, Heinemann Educational, Oxford 1995, s. 54.

ny mężczyzny z kobietą niezamężną nie był traktowany jako czyn cudzołóstwa⁶.

Cudzołóstwo w tradycyjnym judaistycznym prawie karnym traktowane jest dwojako. Z punktu widzenia interesu publicznego czyn ten godzi w świętość małżeństwa, czyli fundamenty rodziny. Z punktu widzenia interesów prywatnych zrodzone z nieprawego łoża dzieci stanowiły problem przy spadkobranii⁷.

W przedmiocie cudzołóstwa prawo biblijne jest stanowcze i konsekwentne, o czym świadczy następujący fragment Księgi Kapłańskiej: *Ktokolwiek cudzołoży z żoną bliźniego, będzie ukarany śmiercią i cudzołożnik, i cudzołożnica* (Kpł 20, 10)⁸. Prawo to zostaje następnie przypomniane w Księdze Powtórzonego Prawa w następującej formie: *Jeśli się znajdzie człowieka śpiącego z kobietą zamężną, oboje umrą: mężczyzna śpiący z kobietą i ta kobieta. Usuniesz zło z Izraela* (Pwt 22, 22). Pamiętając, że kobieta mogła być zmuszona siłą do cudzołóstwa, wyszczególnić trzeba czyn tzw. dobrowolnego cudzołóstwa, którego mogła dopuścić się dziewczica zaręczona, traktowana przez prawo żydowskie jako żona jeszcze przed zaślubinami. Kwalifikacja czynu zależna była od tego, czy kobieta wzywała pomocy w czasie stosunku seksualnego. Gdyby tego zaniechała, w istocie dochodziło do cudzołóstwa i obie strony ponosiły śmierć. Jeżeli jednak kobieta o taką pomoc nawoływała, czyn mężczyzny stanowił przestępstwo zgwałcenia i tylko on podlegał karze śmierci (Pwt 22, 23-24)⁹.

Na gruncie odmian cudzołóstwa na uwagę zasługuje ponadto próba zabezpieczenia przez Prawo autorytetu kapłanów, których córka w przypadku dopuszczenia się nierządu podlegała karze śmierci przez spalenie (Kpł 21, 9).

Współcześnie obowiązująca izraelska ustawa karna z 1977 r. – 5737 co prawda nie penalizuje cudzołóstwa, pozostawiając je w sferze etyki, tym niemniej warto zwrócić uwagę na szeroką karalność prostytutki, która często

⁶ A. Berlin, M. Grossman, *The Oxford Dictionary of the Jewish Religion. Second Edition*, Oxford University Press, Oxford 2011, s. 22; L. Cohn-Sherbok, D. Cohn-Sherbok, *A Popular Dictionary of Judaism*, Curzon Press, Richmond 1995, s. 4; J. R. Baskin (ed.), *The Cambridge Dictionary of Judaism and Jewish Culture*, Cambridge University Press, Cambridge 2011, s. 5.

⁷ M. Duschak, *Das mosaisch – talmudische strafrecht*, Wilhelm Braumuller, Wiedeń 1869, s. 38.

⁸ Tu i dalej cyt. wg: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań – Warszawa 1989.

⁹ Przy okazji omawiania cudzołóstwa warto wskazać na jeszcze jeden czyn, co prawda nawiązujący swoim charakterem do cudzołóstwa, jednakże stanowiący raczej nierząd przeciwko przyjętym obyczajom, tj. obcowanie seksualne z niewolnicą. Tora stanowi w tym względzie, że *jeżeli kto obcuje cieleśnie z kobietą wylewając nasienie, a ona jest niewolnicą przeznaczoną dla innego męża, ale jeszcze nie wykupioną ani obdarzoną wolnością, to będzie im wymierzona kara, jednak nie kara śmierci, bo ona nie była obdarzona wolnością* (Kpł 19, 20). Dodatkowo mężczyzna zobowiązany był w tej sytuacji złożyć ofiarę celem zadośćuczynienia i prześlągnięcia Boga za popełniony grzech.

uważana jest za zjawisko pochodne od cudzołóstwa, a niekiedy nawet za jedną z jej form. Przepięstwa związane z prostytutką ujęte zostały w części 10 – „Prostytucja i pornografia” rozdziału 8 – „Przepięstwa przeciwko porządkowi politycznemu i społecznemu”. Zgodnie z art. 199 ustawy karnej z 1977 r., karze do 7 lat pozbawienia wolności podlega ten, kto w jakimkolwiek zakresie, przez całe życie lub przez jakikolwiek jego okres utrzymuje się z dochodów osoby zaangażowanej w prostytutkę (sutenerstwo – lit. a pkt 1), a także osoba, która świadomie przyjmuje jakiegokolwiek dobra w zamian za akt prostytutki lub jego części (lit. a pkt 2). Tej samej karze podlega osoba, która dopuszcza się jednego z wyżej wymienionych czynów przy udziale w prostytutce małżonka, dziecka lub pasierba albo celem dokonania przepięstwa dopuszcza się nadużycia władzy, stosunku zależności, nadzoru pedagogicznego lub stosunku służbowego (lit. b). Bez znaczenia prawnego dla karalności powyższych czynów pozostaje charakter korzyści, które otrzymał sprawca (pieniądze, kosztowności, usługi etc.), kwestia, od kogo sprawca otrzymał dane korzyści (od osoby zaangażowanej w prostytutkę czy od kogoś innego), a także okoliczność, czy otrzymał on korzyści za akt prostitutky, czy za czyn mający ten akt zastąpić (lit. c pkt 1-3). Zauważyć należy, że izraelskie prawo karne penalizuje również takie czyny, jak nakłanianie (przymuszanie) innej osoby do udziału w pojedynczym akcie prostitutky (art. 201), a także nakłanianie (przymuszanie) innej osoby do regularnego uprawiania prostitutky (art. 202)¹⁰, angażowanie nieletnich w prostytutkę (art. 203B), korzystanie z usług seksualnych oferowanych przez nieletnich (art. 203C), utrzymywanie i obsługa miejsc, w których uprawiana jest prostytutka (dotyczy to również m.in. pojazdów lądowych i statków morskich – art. 204), świadome wynajmowanie miejsc, w których uprawiany ma być proceder prostitutky (art. 205), dostarczanie informacji na temat świadczenia usług seksualnych przez nieletnich (bez znaczenia jest przy tym, gdzie świadczone są usługi, czy na terenie Izraela, czy za granicą, wystarczający dla karalności czynu jest fakt zaangażowania nieletnich w proceder przepiępczy – art. 205A), rozpowszechnianie informacji o świadczeniu usług seksualnych przez nieletniego przez sprawcę pozostającego w błędzie co do faktycznego wieku osobyprostituującej się – pełnoletniej (art. 205B), rozpowszechnianie informacji na temat świadczenia usług seksualnych przez osoby pełnoletnie

¹⁰ Czyny te zagrożone są karami odpowiednio 5 i 7 lat pozbawienia wolności, a w przypadku, gdy sprawca przy ich popełnieniu wykorzystuje władzę, stosunek zależności, nadzór pedagogiczny lub stosunek służbowy, albo krytyczne położenie (np. ekonomiczne) danej osoby, zagrożenie karą pozbawienia wolności wzrasta do 10 lat. Co więcej, w przypadku gdy sprawca używa siły lub innych form przymusu, albo grozi użyciem takich wobec osoby zaangażowanej w prostytutkę lub wobec jakiegokolwiek innej osoby, wykorzystuje sytuację, w której osoba zaangażowana w prostytutkę nie może przeciwstawić się jego zamierzeniom, wykorzystuje chorobę psychiczną lub upośledzenie umysłowe albo uzyskuje zgodę takiej osoby za pomocą oszustwa, kara pozbawienia wolności wynosi do 16 lat pozbawienia wolności (art. 203).

(art. 205C)¹¹, a także zezwalanie nieletnim na odwiedzanie domów publicznych lub zamieszkiwanie w nich (art. 208).

Sposób określenia przestępstwa **zgwałcenia** w prawie biblijnym sprawia, że jest on postrzegany raczej jako wyrządzenie ekonomicznej szkody ojcu kobiety lub jej mężowi niż użycie przemocy wobec kobiety¹².

W przypadku zgwałcenia prawo biblijne nakazuje: *Jeśli mężczyzna znajdzie młodą kobietę – dziewicę niezaślubioną – pochwyci ją i śpi z nią, a znajdą ich, odda ten mężczyzna, który z nią spał, ojcu młodej kobiety 50 syklów srebra i zostanie ona jego żoną. Za to, że jej gwałt zadał, nie będzie jej mógł porzucić przez całe swe życie* (Pwt 22, 28-29). Sprawca nie mógł w tej sytuacji uniknąć małżeństwa. Wyłączona była ponadto możliwość uzyskania w przyszłości ewentualnego rozwodu.

Inaczej prawo biblijne traktowało zgwałcenie kobiety zamężnej. Problem ten opisuje następujący fragment Księgi Powtórzonego Prawa: *Lecz jeśli mężczyzna znalazł na polu młodą kobietę zaślubioną, zadał jej gwałt i spał z nią, umrze sam mężczyzna, który z nią spał. Młodej kobiecie zaś nic nie uczynisz. Młoda kobieta nie popełniła przestępstwa godnego śmierci. Wypadek ten jest podobny do tego, gdy ktoś powstaje przeciw bliźniemu swemu i życia go pozbawi: znalazł ją na polu, młoda kobieta zaślubiona krzyczała, a nikt jej nie przyszedł z pomocą* (Pwt 22, 25-27). Napastnik bezwzględnie podlegał w tej sytuacji karze śmierci.

Przestępstwo zgwałcenia izraelska ustawa karna z 1977 r. umiejscawia w przepisie art. 345 części 10 zatytułowanej „Przestępstwa seksualne” rozdziału 10 – „Uszkodzenia ciała”. Pod pojęciem zgwałcenia prawo karne rozumie:

- a) odbycie stosunku seksualnego z kobietą bez jej zgody (art. 345 pkt 1),
- b) po uprzednim uzyskaniu tej zgody na skutek podstępnego wprowadzenia kobiety w błąd co do tożsamości osoby lub charakteru czynu (art. 345 pkt 2),
- c) obcowanie płciowe, gdy kobieta nie ukończyła 14 lat, nawet za jej zgodą (art. 345 pkt 3),
- d) obcowanie płciowe z kobietą przytomną lub pozostającą w stanie wyłącającym dobrowolne wyrażenie przez nią zgody na stosunek seksualny (art. 345 pkt 4),
- e) obcowanie płciowe z kobietą chorą psychicznie lub upośledzoną umysłowo w ten sposób, że wyrażonej przez nią zgody na odbycie stosunku seksualnego nie można uważać za dobrowolne (art. 345 pkt 5).

¹¹ Karalność czynu obejmuje sytuacje, w których przedmiotem działalności jest tylko świadczenie usług seksualnych, świadczenie usług seksualnych jest jedynym tematem podawanej informacji, informacje przesyłane są tylko na prośbę zainteresowanego, a ich charakter wyraźnie wskazuje na cel, którym jest reklamowanie świadczenia usług seksualnych i zachęcanie do skorzystania z nich.

¹² A. Berlin, M. Grossman, *The Oxford Dictionary...*, s. 611.

Powyższe przestępstwa zagrożone są karą pozbawienia wolności do lat 16. Zagrożenie karą pozbawienia wolności wynosi 20 lat, gdy zgwałcenia dopuszczono się na kobiecie, która nie ukończyła 16 lat (z wyjątkiem okoliczności wprowadzenia w błąd co do tożsamości osoby lub charakteru czynu), po uprzednim zastraszeniu ofiary przy użyciu broni palnej lub innej broni, gdy wynikiem omawianego czynu jest szkoda cielesna, psychiczna albo ciąża pokrzywdzonej, obcowanie płciowe miało miejsce z maltretowaniem seksualnym kobiety przed, w trakcie lub po zgwałceniu, a także w sytuacji gwałtu zbiorowego (za taki postrzegany jest również stosunek seksualny odbyty z ofiarą przez jednego napastnika, gdy pozostałe osoby pomagają mu np. unieruchomić pokrzywdzoną). Przez odbycie stosunku seksualnego z kobietą prawo karne rozumie natomiast wprowadzenie do żeńskiego narządu płciowego jakiegokolwiek części ciała lub przedmiotu.

Zasadne jest twierdzenie, że przestępstwo zgwałcenia współcześnie budzi taką samą odrazę, jak w czasach biblijnych, penalizowane jest jednak w dużo szerszym zakresie. Co istotne i co wyraźnie odróżnia prawo możeszowe od obowiązujących uregulowań izraelskiej ustawy karnej z 1977 r., to fakt rzeczywistego objęcia ochroną karną kobiety przy przestępstwie zgwałcenia. Warto zwrócić uwagę, że konstrukcja przepisu art. 345 ustawy karnej wyłącza możliwość oskarżenia i skazania na jego podstawie sprawcy zgwałcenia mężczyzny.

O **uwiedzeniu** prawo biblijne stanowi w następujący sposób: *Jeśli ktoś uwiódł dziewczynę jeszcze nie zaręczoną i obcował z nią, uiszcza (rodzinie) opłatę (składaną przy zaślubinach) i weźmie ją za żonę. Jeśli by się ojciec nie zgodził mu jej oddać, wówczas winien zapłacić tyle, ile wynosi opłata składana przy zaślubinach dziewczyn* (Wyjście 22, 15-16). Opłata ta wynosiła 50 syklów. W rzeczywistości więc to ojciec uwiedzionej mógł domagać się albo zawarcia związku małżeńskiego, albo grzywny tytułem odszkodowania (Ketubot 39).

Współczesne izraelskie prawo karne penalizuje współzycie seksualne za obopólną zgodą, będącą jednak w świetle prawa pozorną lub wynikającą z błędu kobiety (art. 346). Ma to miejsce w sytuacjach, gdy sprawca odbył stosunek płciowy z osobą nieletnią, która ukończyła 14 lat, ale nie ukończyła jeszcze 16 lat i która nie jest jego żoną, lub jeśli sprawca odbył stosunek płciowy z osobą niepełnoletnią, która ukończyła 16, ale nie ukończyła jeszcze 18 lat, nadużywając stosunku zależności, władzy, nadzoru pedagogicznego lub stosunku podległości służbowej, lub fałszywie obiecując pokrzywdzonej małżeństwo. Czyny te zagrożone są karą do 5 lat pozbawienia wolności (art. 346 lit. a pkt 1). W przypadku, gdy pokrzywdzoną jest osoba leczona psychicznie, natomiast podejrzanym lekarz, psycholog lub pracownik socjalny uczestniczący w jej leczeniu, domniemuje się, że dobrowolnej zgody na współzycie nie było, jeśli nie rozpoczęło się ono przed leczeniem pokrzywdzonej (art. 346 lit. a pkt 2). W przypadku gdy sprawca obcował seksualnie

z kobietą, która ukończyła 16 lat, przed osiągnięciem przez nią wieku 18 lat, wykorzystując przy tym swoje kompetencje w zatrudnieniu tej osoby lub przez fałszywą obietnicę małżeństwa z tą kobietą, pomimo pozostawania już w związku małżeńskim, podlega on karze pozbawienia wolności do lat 5 (art. 346 lit. b).

W kontekście klasycznego prawa karnego judaizmu na uwagę zasługuje wprowadzenie do izraelskiej ustawy karnej z 1977 r. fałszywej obietnicy małżeństwa celem doprowadzenia do obcowania płciowego jako jednej z okoliczności warunkujących karalność przestępstwa współżycia seksualnego za rzekomo obopólną zgodą. Można w tej sytuacji doszukać się źródeł tego uregulowania w biblijnej tradycji penalizowania aktu uwiedzenia kobiety.

Mówiąc o **czynach kazirodczych** (hebr. *gillui 'arayot*) w judaistycznym prawie karnym na ogół wymienia się trzy typowe sytuacje wskazane w Księdze Kapłańskiej¹³:

a) obcowanie seksualne z matką lub żoną ojca: *Ktokolwiek obcuje cieleśnie z żoną swojego ojca, odstania nagość ojca: będą ukarani śmiercią oboje, sami tę śmierć na siebie ściągnęli* (Kpł 20, 11);

b) obcowanie seksualne z synową: *Ktokolwiek obcuje cieleśnie z synową, będzie razem z nią ukarany śmiercią: popełnili sromotę, sami tę śmierć na siebie ściągnęli* (Kpł 20, 12);

c) poślubienie kobiety i jej matki: *Jeżeli kto bierze za żonę kobietę i jej matkę, dopuszcza się rozpusty: on i ona będą spaleni w ogniu, aby nie było rozpusty wśród was* (Kpł 20, 14).

Współczesne prawo karne Izraela penalizuje czyny kazirodcze w art. 351, utożsamiając je z analogicznymi zachowaniami, jak wyszczególnione przy przestępstwach zgwałcenia (art. 345 lit. a) i sodomii (art. 347 lit. b), tyle że popełnionymi w odniesieniu do nieletnich krewnych, a także osób nieporadnych, za które sprawca jest odpowiedzialny i nad którymi sprawuje opiekę. Czyn ten zagrożony jest karą pozbawienia wolności do lat 20 (art. 351 lit. a). Jeżeli sprawca odbywa stosunek płciowy z kobietą, która osiągnęła wiek 14 lat, ale nie osiągnęła jeszcze wieku 21 lat, lub popełnia sodomie na osobie, która ukończyła 14 lat, ale nie osiągnęła jeszcze 21 roku życia, i osoby te są krewnymi sprawcy, podlega on karze pozbawienia wolności do lat 16 (art. 351 lit. b). Karane z przepisów o kazirodztwie są także nieprzyzwoite zachowania seksualne sprawcy popełnione w celu osiągnięcia satysfakcji seksualnej, pobudzenia seksualnego lub poniżenia pokrzywdzonego – krewnego lub podopiecznego (art. 351 lit. c–d). Traktując o kazirodczych stosunkach seksualnych, prawo karne pod pojęciem krewnych wymienia następujące osoby:

¹³ M. Duschak, op. cit., s. 37.

- 1) rodzica, małżonka lub konkubenta rodzica, dziadka oraz babcię;
- 2) osoby, które ukończyły 15 lat i są rodzeństwem lub rodzeństwem przyrodnym, wuja, ciotkę, szwagrów, jednakże w przypadku odbycia zakazanego stosunku seksualnego, o którym mowa w art. 351 lit. b, oraz nieprzyzwoitego zachowania seksualnego z art. 351 lit. c pkt 3 ustawy karnej, popełnionych na osobie w wieku 16 lat lub starszych, wuja, ciotki, szwagrów nie wlicza się do grupy krewnych;
- 3) rodziców zastępczych, małżonka lub konkubenta rodzica zastępczego, ojca lub matkę rodzica zastępczego;
- 4) osobę, która ukończyła 15 lat i jest synem lub córką rodzica zastępczego, małżonkiem któregośkolwiek z nich; bratem lub siostrą rodzica zastępczego lub małżonkiem któregośkolwiek z nich, jednakże w odniesieniu do przestępstw zakazanego stosunku seksualnego i nieprzyzwoitego zachowania seksualnego, popełnionego na osobie, która ukończyła szesnaście lat, za krewnych uważa się wyłącznie syna lub córkę rodzica zastępczego (art. 351 lit. e).

Spostrzeżeniem, jakie nasuwa się przy analizie obowiązujących uregulowań karnych z perspektywy klasycznego prawa karnego judaizmu, jest zaliczenie przez izraelską ustawę karną z 1977 r. w poczet krewnych konkubenta rodzica, co wskazuje na rozszerzenie biblijnego zakazu współżycia seksualnego z „żoną ojca” oraz dostosowanie go do współczesności, gdzie liczba zawieranych małżeństw rokrocznie spada¹⁴.

Tradycyjne prawo karne judaizmu wprost przewiduje karalność **stosunków homoseksualnych**, a także **zoofilii**. Fakt ten w pełni oddają następujące fragmenty Księgi Kapłańskiej: *Nie będziesz obcował z mężczyzną, tak jak się obcuje z kobietą. To jest obrzydliwość! Nie będziesz obcował cieleśnie z żadnym zwierzęciem; przez to stałbyś się nieczystym. Także i kobieta nie będzie stawać przed zwierzęciem, aby się z nim złączyć. To jest sromota!* (Kpł. 18, 22-23); *Ktokolwiek obcuje cieleśnie z mężczyzną, tak jak się obcuje z kobietą, popełnia obrzydliwość. Obaj będą ukarani śmiercią, sami tę śmierć na siebie ściągnęli* (Kpł. 20, 13), a także *Ktokolwiek obcuje cieleśnie ze zwierzęciem, wylewając nasienie, będzie ukarany śmiercią. Zwierzę także zabijecie. Jeśli kobieta zbliży się do jakiegoś zwierzęcia, aby z nim się złączyć, zabijesz i kobietę, i zwierzę. Oboje będą ukarani śmiercią, sami śmierć na siebie ściągnęli* (Kpł. 20, 15-16).

Przypuszczalnie stosunki homoseksualne, podobnie jak w starożytnym Egipcie, były przez społeczeństwo żydowskie traktowane na równi z bałwo-

¹⁴ Dla porównania art. 201 polskiego kodeksu karnego przewiduje karalność kazirodztwa jako obcowania płciowego wyłącznie ze wstępnym, zstępnym, przysposobionym, przysposabiającym, bratem lub siostrą.

¹⁵ M. Duschak, op. cit., s. 38.

chwalstwem – jako czyny niebezpieczne dla bytu państwa i narodu, prowadzące bezpośrednio do wyludnienia¹⁵.

Współczesne prawo karne Izraela nie penalizuje wprost aktów homoseksualnych, próżno również w ustawie karnej z 1977 r. szukać karalności zoofilii. Ustawa ta przewiduje jednak karalność sodomii, rozumianej jako wprowadzenie narządu ciała lub obiektu do odbytu drugiej osoby lub wprowadzenie narządu płciowego do ust drugiej osoby (art. 347 lit c). W odróżnieniu od aktów homoseksualnych w tej sytuacji przestępstwa mogą dopuścić się osoby przeciwnej płci. Konkretyzując – przestępstwo sodomii karane jest w sytuacji, gdy sprawca dopuszcza się tego czynu na osobie, która ukończyła 14 lat, ale nie osiągnęła jeszcze wieku 16 lat lub na osobie, która ukończyła 16 lat, ale nie ukończyła jeszcze 18 przy wyzyskaniu stosunku zależności, władzy, stosunku wychowawczego lub nadzoru (podległości służbowej) (art. 347 lit a pkt 1). Przestępstwo to zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 5. Podobnie jak ma to miejsce przy przestępstwie współżycia płciowego za pozorną obopólną zgodą, w odniesieniu do sodomii istnieje domniemanie braku zgody na ten akt w relacjach psychiatra/psycholog/pracownik socjalny – pacjent, gdy tego typu relacje seksualne nie zostały nawiązane przed rozpoczęciem procesu leczenia (art. 347 lit. a pkt 2). Jeżeli sprawca sodomii popełnia czyn na osobie, która ukończyła 18 lat, z wykorzystaniem posiadanej władzy decyzyjnej w zatrudnieniu pokrzywdzonego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (art. 347 lit. a1).

Dotychczasowe rozważania jednoznacznie wskazują, że kultura prawna judaizmu nadal silnie oddziałuje na obecne prawo karne Izraela i przenika *ratio legis* wielu obowiązujących przepisów. Pomimo iż konstrukcja katalogu przestępstw seksualnych przyjęta w izraelskim ustawodawstwie karnym uwzględnia ewoluujący charakter tego typu przestępstw, wiele społecznie nieakceptowanych sfer zachowania seksualnego jest penalizowanych z taką samą konsekwencją, jak w czasach biblijnych. Niektóre założenia klasycznego prawa karnego judaizmu zostały po uprzednich modyfikacjach przeniesione do współczesnej polityki karnej.

Wpływy prawa karnego judaizmu daje się zauważyć również w ustawodawstwach państw należących do kultur prawnych chrześcijaństwa i islamu, a dotyczy to nie tylko sfery prawnej, ale i moralnej¹⁶. Fakty te świadczą o ponadczasowości, uniwersalizmie oraz wpływach prawa biblijnego i pracy talmudystów na naukę prawa karnego.

¹⁶ Wpływy prawa karnego judaizmu na prawo karne islamu, penalizujące m.in. takie czyny, jak cudzołóstwo czy rozpowszechnianie niemoralności, wskazują J. Kasprzak i J. Bury, *Prawo karne islamu*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2007, s. 25.

Summary

Sexual offences in the Judaic legal culture and the criminal law of the contemporary Israel

Key words: Judaism, law of Moses, adultery, rape, incest, seduction, buggery, prostitution.

The aim of this publication is to present the influence of the law of Moses and Talmudic Criminal Law on the penal legislation of the contemporary Israel in the scope of the criminal liability for sexual offences. The author analyses the biblical legal deliberations on adultery, rape, incest, seduction, buggery, etc. relating them to the individual regulations of the Israeli criminal statute of 1977. The results of the legal and comparative analysis conducted by the author introduce the Judaic criminal law as one of the most important sources of law that is still influencing the development of the contemporary legal provisions that are in effect not only in Israel but also in many other countries.